

Національний
банк України

Результати опитування керівників підприємств Тернопільської області щодо їх ділових очікувань*

III квартал 2022 року

*Надані результати є відображенням лише думки респондентів – керівників підприємств Тернопільської області в III кварталі 2022 року і не є прогнозами та оцінками Національного банку України.

Результати опитування підприємств Тернопільської області у III кварталі 2022 року свідчать, що на тлі війни респонденти суттєво пом'якшили свої очікування щодо зменшення обсягів виробництва товарів і послуг в Україні, водночас негативно оцінюють перспективи розвитку своїх підприємств у наступні 12 місяців. Прогнозується нижча інфляція. Девальваційні очікування залишаються високими.

У наступні 12 місяців керівники підприємств області очікують:

- **зменшення обсягів виробництва товарів та послуг в Україні помітно нижчими темпами:** баланс відповідей – «мінус» 22.2% (у попередньому кварталі – «мінус» 66.7%) (графік 1). У цілому по Україні – «мінус» 37.9%;
- **повільніше зростання цін на товари та послуги:** 66.7% респондентів очікують, що зростання цін не перевищить 20.0% (у попередньому кварталі – 40.0%), у цілому по Україні – 28.3%. **Головними чинниками інфляції** респонденти називають воєнні дії, витрати на виробництво та курс гривні до іноземних валют (графік 2);
- **девальвацію національної валюти:** знецінення гривні відносно долара США очікують 88.9% респондентів (у попередньому кварталі – 90.0%), у цілому по Україні – 88.8%;
- **погіршення фінансово-економічного стану своїх підприємств:** баланс відповідей – «мінус» 20.0% (у попередньому кварталі – 0.0%). У цілому по Україні – «мінус» 15.1% (таблиця);
- **збільшення загальних обсягів реалізації виробленої продукції:** баланс відповідей – 12.5% (у II кварталі 2022 року – «мінус» 25.0%) (таблиця), у тому числі збільшення обсягів реалізації продукції на зовнішньому ринку: баланс відповідей – 20.0% (у попередньому кварталі – 25.0%). У цілому по Україні керівники підприємств очікують зменшення обсягів реалізації продукції – «мінус» 7.2% та «мінус» 7.8% відповідно;
- **помітне зменшення інвестиційних видатків** як на виконання будівельних робіт, так і на машини, обладнання та інвентар: баланси відповідей – «мінус» 22.2% та «мінус» 37.5% відповідно (у попередньому кварталі – «мінус» 44.4% та 12.% відповідно) (таблиця). У цілому по Україні баланси відповідей – «мінус» 29.3% та «мінус» 25.3% відповідно;
- **збільшення кількості працівників** на своїх підприємствах: баланс відповідей – 10.0% (у попередньому кварталі – 30.0%) (найпозитивніші очікування серед регіонів другий квартал поспіль) (графік 4). У цілому по Україні керівники підприємств прогнозують помітне зменшення кількості працівників: баланс відповідей – «мінус» 25.5%;
- **зростання цін на товари/послуги, що купують підприємства, нижчими темпами:** баланс відповідей – 55.6% (у попередньому кварталі – 90.0%) (графік 6). На думку респондентів, ціни на товари/послуги, які продають підприємства, зростатимуть високими темпами: баланс відповідей 62.5% (у II кварталі 2022 року – 66.7%). На подорожчання товарів/послуг власного виробництва найбільше впливатимуть ціни на сировину, матеріали та енергоносії, курс гривні до іноземних валют та проблеми з логістикою (графік 7);
- **прискорення зростання витрат на одиницю продукції:** баланс відповідей – 77.8% (у попередньому кварталі – 55.6%). Водночас опитувані очікують **повільніше зростання витрат на оплату праці одного найманого працівника** – баланс відповідей 40.0% (у II кварталі 2022 року – 50.0%) (графіки 4, 6).

Головними чинниками, що стримують спроможність підприємств нарощувати виробництво, респонденти називають воєнні дії та їх наслідки, недостатній попит та занадто високі ціни на сировину та матеріали (графік 5).

Очікування щодо збільшення потреб у позикових коштах найближчим часом **посиляться** (графік 8). Респонденти, які планують брати банківські кредити (55.6%), надають перевагу кредитам у національній валюті. Умови доступу до банківських кредитів, за оцінками респондентів, останнім часом стали жорсткішими (графік 9). Основними стримуючими чинниками залучення кредитних ресурсів респонденти називають занадто високі ставки за кредитами (вплив чинника посилюється), невпевненість у спроможності підприємства вчасно виконувати боргові зобов'язання та наявність інших джерел фінансування (графік 10).

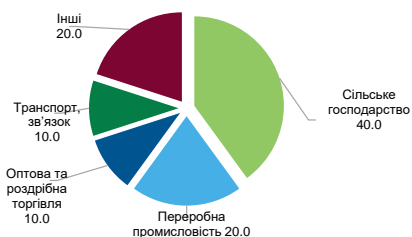
Усі респонденти області зазначили, що не мають проблем із проведенням операцій з коштами, розміщеними на банківських рахунках (у цілому по Україні – 94.1%).

Оцінки респондентів щодо стану підприємств на момент опитування (графік 3):

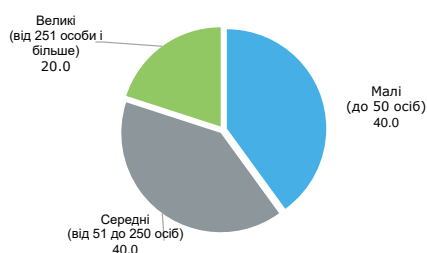
- **поточний фінансово-економічний стан задовільний:** баланс відповідей – 0.0% (у попередньому кварталі – 10.0%). У цілому по Україні поточний фінансово-економічний стан підприємств поганий – «мінус» 21.8%;
- **рівень залишків готової продукції власного виробництва** знизився і є **нижчий, ніж нормальний:** баланс відповідей – «мінус» 16.7% (у попередньому кварталі – 16.7%);
- **підприємства області мають залучати додаткові виробничі потужності, щоб задовольнити неочікуване зростання попиту:** баланс відповідей – «мінус» 11.1% (у II кварталі 2022 року – 11.1%).

Паспорт вибірки^{1,2}

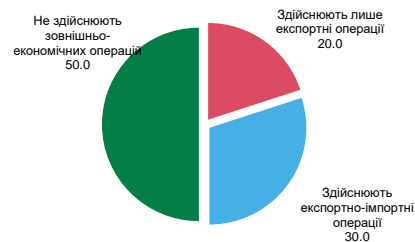
Розподіл респондентів за основним видом діяльності підприємств (за КВЕД), %

Розподіл респондентів за розміром підприємств за кількістю працівників, %

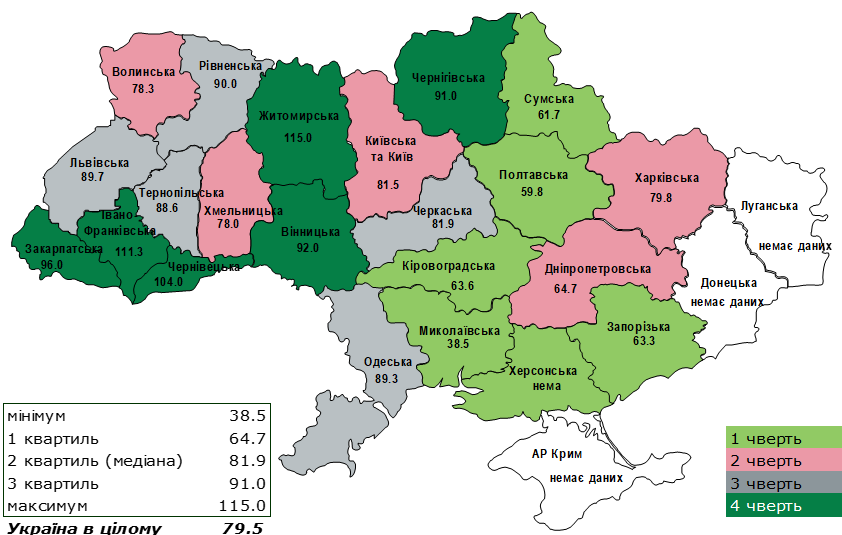

Розподіл респондентів за напрямом діяльності, %

- період проведення – 01–24 серпня 2022 року;
- опитано всього 10 підприємств;
- репрезентативно за таким видом економічної діяльності, як сільське господарство.

Індекс ділових очікувань на наступні 12 місяців за областями³, %

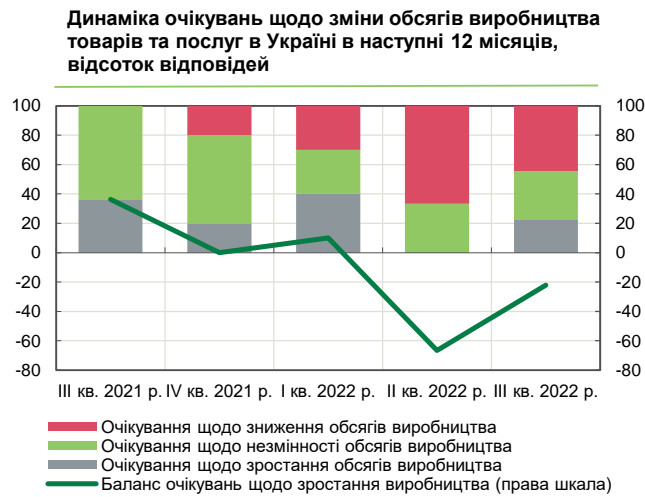
*квартиль - значення ознаки, яка ділить ранжовану сукупність значення показника (ІДО) на чотири рівновеликі частини;
 **медіана - значення ознаки, яка розміщується в середині ранжованої сукупності і поділяє її на дві рівні частини.

Таблиця. Очікування підприємств Тернопільської області щодо ділової активності (за складовими)

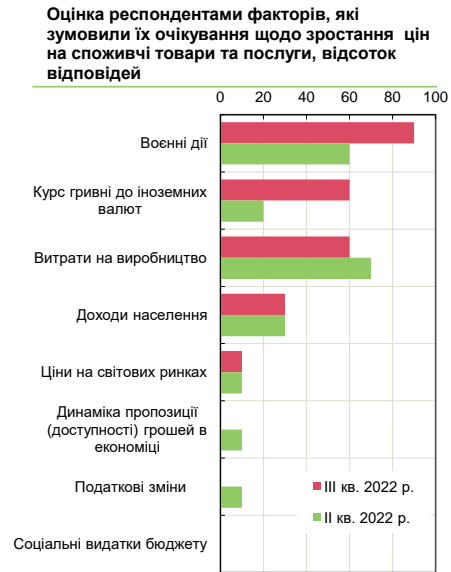
Очікування респондентів у наступні 12 місяців щодо:	Баланси відповідей, %				
	III кв. 2021 р.	IV кв. 2021 р.	I кв. 2022 р.	II кв. 2022 р.	III кв. 2022 р.
фінансово-економічного стану	30.0	10.0	0.0	-11.1	-20.0
загальних обсягів реалізації продукції власного виробництва	30.0	0.0	33.3	-25.0	12.5
інвестиційних видатків на проведення будівельних робіт	20.0	11.1	-11.1	-44.4	-22.2
інвестиційних видатків на машини, обладнання та інвентар	40.0	22.2	40.0	12.5	-37.5
кількості працівників	36.4	20.0	30.0	30.0	10.0

¹ Вибірка формується пропорційно внеску регіону і виду економічної діяльності у виробництво валової доданої вартості України.
² В окремих випадках незначні розбіжності між підсумками та сумою складових можливі за рахунок округлення.
³ Індекс ділових очікувань – агрегований показник щодо очікуваного розвитку підприємств у наступні 12 місяців, розрахований за балансами відповідей респондентів стосовно змін фінансово-економічного стану підприємства та майбутньої економічної активності.

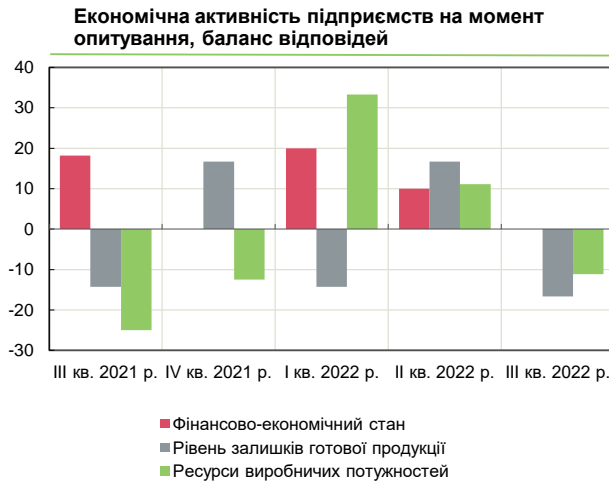
Графік 1

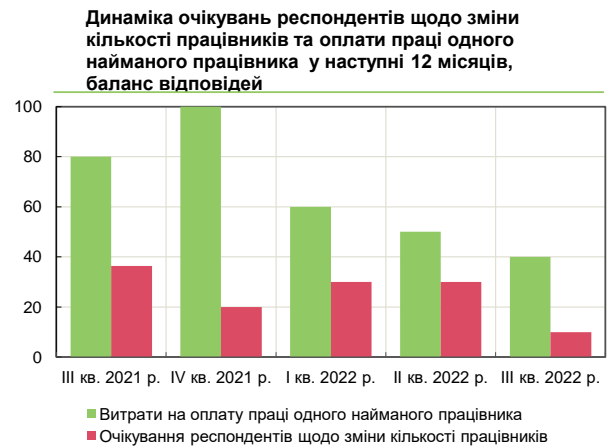
Графік 2

Графік 3

Графік 4

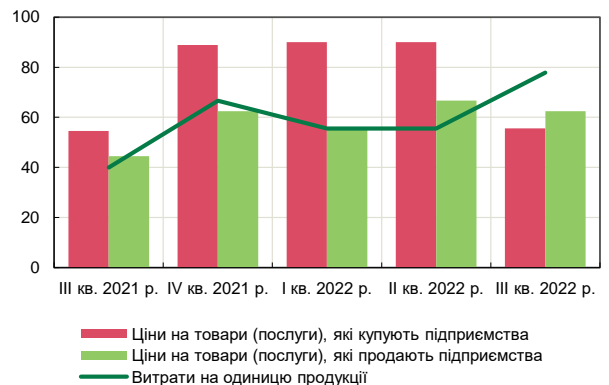
Графік 5

Оцінка респондентами факторів, які обмежують спроможність їх підприємств збільшувати виробництво, відсоток відповідей

Графік 6

Динаміка очікувань щодо змін цін виробників у наступні 12 місяців, баланс відповідей

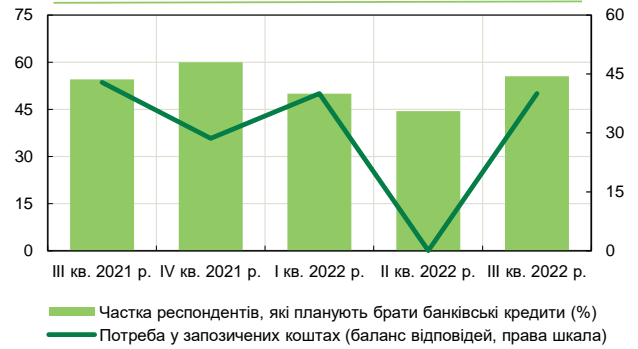
Графік 7

Оцінка респондентами факторів, які впливають на зміни рівня відпускних цін на товари та послуги, відсоток відповідей

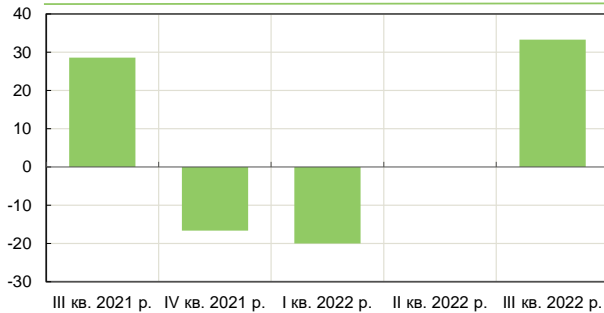
Графік 8

Очікування респондентів щодо потреби в запозичених коштах та плани щодо банківських кредитів найближчим часом, відсоток відповідей

Графік 9

Динаміка оцінок респондентів щодо змін умов отримання банківського кредиту, баланс відповідей*

*Різниця між відсотками відповідей респондентів "стали жорсткішими" та "пом'якшилися"

Графік 10

Оцінка респондентами факторів, які можуть змусити підприємство уникати/відкладати використання кредитних послуг банків, відсоток відповідей

